

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ СЕМЕНА КУЗНЕЦЯ

"ЗАТВЕРДЖУЮ"

Заступник керівника
(проректор з науково-педагогічної роботи)

Микола АФАНАСЬОВ

ЛОГІКА

робоча програма навчальної дисципліни

Галузь знань *08 Право*

Спеціальність *081 Право*

Освітній рівень *перший (бакалаврський)*

Освітня програма *Правове регулювання економіки*

Статус дисципліни

базова

Мова викладання, навчання та оцінювання

українська

Завідувач кафедри вищої математики
та економіко-математичних методів

Людмила МАЛІЯРЕЦЬ

Харків
2020

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ СЕМЕНА КУЗНЕЦЯ

"ЗАТВЕРДЖУЮ"

Заступник керівника
(проректор з науково-педагогічної роботи)

Микола АФАНАСЬСВ

ЛОГИКА

робоча програма навчальної дисципліни

Галузь знань ***081 Право***
Спеціальність ***Правове регулювання економіки***
Освітній рівень ***перший (бакалаврський)***
Освітня програма ***Усі освітні програми***

Статус дисципліни ***базова***
Мова викладання, навчання та оцінювання ***українська***

Завідувач кафедри вищої математики
та економіко-математичних методів **Людмила МАЛЯРЕЦЬ**

Харків
2020

ЗАТВЕРДЖЕНО
на засіданні кафедри *вищої математики*
та економіко-математичних методів
Протокол № 1 від 20.08.2020 р.

Розробник:
Лебедева І. Л., канд. фіз.-мат. наук, доц. кафедри *вищої математики та економіко-математичних методів*

**Лист оновлення та перезатвердження
робочої програми навчальної дисципліни**

Навчальний рік	Дата засідання кафедри – розробника РПНД	Номер протоколу	Підпис завідувача кафедри

Анотація навчальної дисципліни

Розвинуте логічне мислення є одним з ознак сучасної освіченої людини. Логіка є однією з фундаментальних навчальних дисциплін. Її вивчення сприяє усвідомленню майбутніми фахівцями в галузі права значення й ролі міркування в практиці тлумачення норм права, доведення й спростування як в юриспруденції, так і у повсякденній людській комунікації. Здатність чітко мислити, швидко приймати правильне рішення на підставі аналізу ситуації, що склалася забезпечує людині затребуваність й успішність у професійній діяльності.

Сучасні вимоги до спеціаліста з вищою юридичною освітою передбачають, що майбутній фахівець має не лише певний обсяг професійно необхідних знань, але також володіє вміннями та навичками ведення логіки справи, здатний аргументовано довести свою точку зору.

Викладання логіки передбачає ознайомлення студентів з логічною теорією мислення і оволодіння навичками логічного аналізу правового знання та інтерпретації формалізованої мови науки логіки у сфері права. Студенти повинні навчитись виявляти логічні помилки у міркуваннях з юридичним змістом. Особливо значимим вважається використання логічних прийомів адекватного пізнання дійсності, зокрема - індуктивних методів встановлення причинних зв'язків предметів та явищ, дедуктивних умовиводів при пізнанні правових основ організації економічної діяльності.

Мета навчальної дисципліни: ознайомлення студентів з формами і законами несуперечливого мислення, формування у студентів здатності послідовно мислити; розвиток логічного і алгоритмічного мислення, сприяння формуванню вмінь і навиків самостійного аналізу дослідження проблеми, розвитку прагнення до наукового пошуку шляхів вдосконалення своєї роботи.

Характеристика навчальної дисципліни

Курс	2
Семестр	3
Кількість кредитів ECTS	4
Форма підсумкового контролю	залік

Структурно-логічна схема вивчення навчальної дисципліни:

Пререквізити	Постреквізити
Філософія	Теорія держави та права

Компетентності та результати навчання за дисципліною:

Компетентності	Результати навчання
Знання, вміння та навички щодо особливостей чуттєвого пізнання та абстрактного мислення. Розуміння особливостей абстрактного мислення	<p>Мати уявлення про логічну форму (структуру) і логічний закон, єдність і відмінність змісту думки і логічної форми. Знати особливості почуттєвого пізнання й абстрактного мислення. Володіти поняттям, судженням та умовиводом як формами логічного мислення. Знати загальні характеристики поняття як форми мислення, розуміти ознаки, що необхідні для побудови поняття.</p> <p>Розуміти функції судження. Уміти надавати структуру суджень за допомогою формул</p>
Знання щодо структури умовиводів. вміння здійснювати класифікацію умовиводів за їх структурною відмінністю	<p>Мати уявлення про дедуктивні умовиводи та недедуктивні умовиводи. Вміти використовувати закони і категорії логіки. Мати уявлення про доведення і спростування, правила доведення та можливі логічні помилки в доведенні</p> <p>Володіти вмінням побудови логічних моделей прийняття правильних рішень, використання основних положень логіки при засвоєнні нової інформації, обробки інформації професійного спрямування з наступним її логічно-обумовленим використанням.</p> <p>Вміти формулювати думки та доводити їх, вибудовувати схеми логічного і обґрунтованого переконання аудиторії, логічно вірно будувати свої речення і знаходити помилки в реченнях інших, спроможність спростовувати хибні твердження, формулювати варіантів вирішень проблем</p>

Програма навчальної дисципліни Перелік тем лекційних занять

Змістовий модуль 1. Логічна характеристика форм мислення

Тема 1. Предмет і значення логіки як науки. Основні поняття формальної логіки

Тема 2. Поняття як форма мислення

Тема 3. Операції над поняттями

Тема 4. Класифікація як операція поділу понять

Тема 5. Судження як форма мислення. Надання структури суджень за допомогою формул

Тема 6. Відношення між судженнями

Змістовий модуль 2. Логічна характеристика основних законів мислення та доведення

Тема 7. Теорія множин та її застосування у логіці

Тема 8. Логіка висловлювань і предикатів

Тема 9. Умовивід: визначення, об'єктивна основа та структура

Тема 10. Імовірнісні умовиводи

Тема 11. Умовиводи за аналогією

Тема 12. Основні закони формальної логіки. Доведення і спростування

Перелік практичних занять, а також питань та завдань до самостійної роботи наведено у таблиці "Рейтинг-план навчальної дисципліни".

Методи навчання та викладання

Методи, що застосовуються під час викладання навчальної дисципліни «Логіка», спрямовані на формування компетентностей, які визначені за кожною темою навчальної дисципліни. Під час лекцій та практичних занять передбачається використання пояснювально-ілюстративного, репродуктивного методів із застосуванням елементів проблемного викладу, а також дослідницького та евристичного методів. З метою активізації та стимулювання навчально-пізнавальної діяльності студентів застосовуються презентації (під час лекцій), а також індивідуальна дослідницька робота, результатом якої є написання наукової статті.

Порядок оцінювання результатів навчання

ХНЕУ ім. С. Кузнеця використовує накопичувальну 100-бальну систему оцінювання. Система оцінювання сформованих компетентностей у студентів під час вивчення навчальної дисципліни враховує види занять, що згідно з програмою навчальної дисципліни передбачають лекційні, практичні заняття, лабораторні роботи, а також виконання студентами самостійної роботи. Контрольні заходи містять:

поточний контроль, що здійснюється протягом семестру під час проведення лекційних та практичних занять та за результатами виконання завдань самостійної роботи і оцінюється сумою набраних балів (максимальна сума дорівнює 100 балів; мінімальна сума балів, що дозволяє студенту отримати залік, становить 60 балів);

підсумковий/семестровий контроль, що проводиться у формі семестрового заліку, відповідно до графіку навчального процесу. Залік виставляється як загальна сума балів, набраних за результатами поточного контролю.

Поточний контроль включає оцінювання студентів під час:

лекцій – у формі колоквіумів (протягом семестру студенти пишуть два колоквіуми, максимальна кількість балів за обидва колоквіуми дорівнює 20);

практичних занять – у формі завдань письмових контрольних робіт на практичних заняттях (протягом семестру студенти виконують три письмові контрольні роботи, максимальна кількість балів за три контрольні роботи дорівнює 30) та компетентнісно-орієнтованих завдань (протягом семестру студенти виконують два компетентнісно-орієнтованих завдання, максимальна кількість балів за два завдання дорівнює 12);

самостійної роботи:

у формі домашніх завдань (протягом семестру студенти виконують одинадцять домашніх завдань, максимальна кількість балів за виконання одинадцяти домашніх завдань дорівнює 22);

у формі творчої роботи (протягом семестру студенти виконують одну творчу роботу, максимальна кількість балів становить 16).

Підсумковий контроль знань та компетентностей студентів з навчальної дисципліни проводиться у формі заліку.

Студента слід **вважати атестованим**, якщо сума балів, що він отримав за результатами підсумкової/семестрової перевірки успішності, дорівнює або перевищує 60 балів. Мінімумально можлива кількість балів за поточний контроль упродовж семестру – 60 балів. Підсумкова оцінка з навчальної дисципліни розраховується з урахуванням балів, отриманих

під час поточного контролю за накопичувальною системою. Сумарний результат у балах за семестр складає: “60 і більше балів – зараховано”, “59 і менше балів – не зараховано” та заноситься у залікову “Відомість обліку успішності” навчальної дисципліни.

Виставлення підсумкової оцінки здійснюється за шкалою, наведеною в таблиці “Шкала оцінювання: національна та ЄКТС”. Форми оцінювання та розподіл балів наведено у таблиці “Рейтинг-план навчальної дисципліни”.

Шкала оцінювання: національна та ЄКТС

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ЄКТС	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82 – 89	B	добре	
74 – 81	C	задовільно	
64 – 73	D		
60 – 63	E	незадовільно	не зараховано
35 – 59	FX		
1 – 34	F		

Рейтинг-план навчальної дисципліни

Тема	Форми та види навчання		Форми оцінювання	Мак бал
Тема 1.	<i>Аудиторна робота</i>			
	Лекція	Лекція 1. Предмет і значення логіки як науки. Основні поняття формальної логіки	-	-
	Практичне заняття	Практичне заняття 1. Логіцизм як напрям розвитку сучасної логіки. Поняття про мислення. Абстрактне мислення	-	-
	<i>Самостійна робота</i>			
	Питання та завдання до самостійного опрацювання	Підбір та огляд літератури за навчальною дисципліною. Вивчення теоретичного матеріалу за темою.	-	-
Тема 2.	<i>Аудиторна робота</i>			
	Лекція	Лекція 2. Поняття як форма мислення	-	-
	Практичне заняття	Практичне заняття 2. Види і форми понять.. Основні логічні прийоми формування понять	-	-
	<i>Самостійна робота</i>			
	Питання та завдання до самостійного опрацювання	Вивчення теоретичного матеріалу за темою Виконання домашнього завдання	Домашнє завдання	2

Тема	Форми та види навчання		Форми оцінювання	Мак бал
Тема 3.	Аудиторна робота			
	Лекція	Лекція 3. Операції над поняттями	-	-
	Практичне заняття	Практичне заняття 3. Операції над поняттями як логічні дії, що призводять до формування нових понять	Письмова контрольна робота №1	10
	Самостійна робота			
Питання та завдання до самостійного опрацювання	Вивчення теоретичного матеріалу за темою	Домашнє завдання	2	
	Виконання домашнього завдання			
Тема 4.	Аудиторна робота			
	Лекція	Лекція 4. Класифікація як операція поділу понять	-	-
	Практичне заняття	Практичне заняття 4. Поділ понять	-	-
	Самостійна робота			
Питання та завдання до самостійного опрацювання	Вивчення теоретичного матеріалу за темою	Домашнє завдання	2	
	Виконання домашнього завдання			
Тема 5.	Аудиторна робота			
	Лекція	Лекція 5. Судження як форма мислення. Надання структури суджень за допомогою формул	-	-
	Практичне заняття	Практичне заняття 5. Загальна характеристика судження. Застосування формул до надання структури суджень	-	-
	Самостійна робота			
Питання та завдання до самостійного опрацювання	Вивчення теоретичного матеріалу за темою	Домашнє завдання	2	
	Виконання домашнього завдання			
Тема 6.	Аудиторна робота			
	Лекція	Лекція 6. Відношення між судженнями	Колоквіум №1	10
	Практичне заняття	Практичне заняття 6. Побудова складних суджень. Модальність суджень	Компетентнісно-орієнтоване завдання №1	6
	Самостійна робота			
Питання та завдання до самостійного опрацювання	Вивчення теоретичного матеріалу за темою	Домашнє завдання	2	
	Виконання домашнього завдання			
Тема 7.	Аудиторна робота			
	Лекція	Лекція 7. Теорія множин та її застосування у логіці	-	-
Практичне заняття	Практичне заняття 7. Множини, їх способи завдання. Дії з множинами	Письмова контрольна робота №2	10	

Тема	Форми та види навчання	Форми оцінювання	Мак бал
	Самостійна робота		
	Питання та завдання до самостійного опрацювання	Вивчення теоретичного матеріалу за темою. Виконання домашнього завдання	Домашнє завдання 2
Тема 8.	Аудиторна робота		
	Лекція	Лекція 8. Логіка висловлювань і предикатів	-
	Практичне заняття	Практичне заняття 8. Застосування теорії множин для здійснення операцій над судженнями	-
	Самостійна робота		
	Питання та завдання до самостійного опрацювання	Вивчення теоретичного матеріалу за темою Виконання домашнього завдання	Домашнє завдання 2
Тема 9.	Аудиторна робота		
	Лекція	Лекція 9. Умовивід: визначення, об'єктивна основа та структура	-
	Практичне заняття	Практичне заняття 9. Дедуктивні та індуктивні умовиводи, особливості їх застосування	-
	Самостійна робота		
	Питання та завдання до самостійного опрацювання	Вивчення теоретичного матеріалу за темою Виконання домашнього завдання	Домашнє завдання 2
Тема 10.	Аудиторна робота		
	Лекція	Лекція 10. Імовірнісні умовиводи.	Самостійна творча робота
	Практичне заняття	Практичне заняття 10. Обґрунтованість ймовірнісних умовиводів	-
	Самостійна робота		
	Питання та завдання до самостійного опрацювання	Вивчення теоретичного матеріалу за темою. Виконання домашнього завдання	Домашнє завдання 2
Тема 11.	Аудиторна робота		
	Лекція	Лекція 11. Умовиводи за аналогією	-
	Практичне заняття	Практичне заняття 11. Умовиводи за аналогією в юридичній практиці	Письмова контрольна робота №3
	Самостійна робота		
	Питання та завдання до самостійного опрацювання	Вивчення теоретичного матеріалу за темою Виконання домашнього завдання	Домашнє завдання 2

Тема	Форми та види навчання		Форми оцінювання	Мак бал
Тема 12.	<i>Аудиторна робота</i>			
	Лекція	Лекція 12. Основні закони формальної логіки. Доведення і спростування	Колоквіум	10
	Практичне заняття	Практичне заняття 12. Практичне застосування основних законів формальної логіки	Компетентнісно-орієнтоване завдання	6
	<i>Самостійна робота</i>			
Питання та завдання до самостійного опрацювання	Вивчення теоретичного матеріалу за темою	Домашнє завдання	2	
	Виконання домашнього завдання			
			Разом	100

Рекомендована література

Основна

1. Бандурка О. М. Курс логіки : підручник./ О.М. Бандурка, О.В. Тягло. – К.: Літера ЛТД, 2002. – 160 с.
2. Демидов И. В. Логика: учеб. пособие для юрид. вузов. / Под ред. проф. Б.И. Каверина. – 7-е изд., испр. – М. : Издательско-торговая корпорация «Дашков и К°», 2012. – 348 с.
3. Жоль К.К. Методы научного познания и логика (для юристов) : учеб. пособ. / К.К. Жоль. – К. : Атика, 2001. – 285 с.
4. Орендарчук Г.О. Логіка: навч. посіб. для студентів економічних та юридичних спеціальностей вищих навчальних закладів. – Видання друге, перероблене і доповнене. – Тернопіль: Астон, 2008. – 272 с.
5. Хоменко І.В. Логіка для юристів : підручник./ І.В. Хоменко. – К.: Юрінком Інтер, 2001. – 224 с.

Додаткова література

6. Аляев Ю.А. Дискретная математика : практическая дискретная математика и математическая логика: учеб. пособ. / Ю.А. Аляев, С.Ф. Тюрин. – М. : Финансы и статистика, 2012. – 383 с.
7. Арутюнов В.Х. Логіка : навч. посіб. для економістів. / В.Х Арутюнов, Д.П. Кирик, В.М. Мішин. – Вид 2-ге, допов. і перероб. – К. : КНЕУ, 2000. – 144 с.
8. Верещагин Н.К. Вводный курс математической логики : учеб. пособ. / Н.К. Верещагин, В.А. Успенский, В.Е. Плиско. – М. : Физматлит, 2007. – 126 с.
9. Дрозд-Корольова О.Ю. Задачі з математичної логіки : навч. посіб. / О. Ю. Дрозд-Корольова. – К. : Видавничо-поліграфічний центр «Київський університет», 2010. – 95 с.
10. Кондратенко Н.Р. Комп'ютерний практикум з математичної логіки : навч. посіб. / Н.Р. Кондратенко. – Вінниця : ВНТУ, 2010. – 117 с.
11. Моделирование систем и процессов : ученик для академического бакалавриата. / Под общ. ред. В.Н. Волковой и В.Н. Козлова. – М. : Юрайт, 2014. – 588 с.
12. Моделирование систем и процессов. Практикум : учеб. пособ. для академического бакалавриата / под ред. В.Н. Волковой. – М. : Юрайт, 2016. – 295 с.
13. Мальцев Ю. Н. Введение в дискретную математику (элементы комбинаторики, теории графов и теории кодирования) : учеб. пособ. / Ю. Н. Мальцев, Е. П. Петров. – Барнаул : Изд. Алт. ун-та, 1997. – 138 с.

14. Новиков П. С. Элементы математической логики / П. С. Новиков. – М. : Наука, 1973. – 398 с.
15. Прийма С.М. Математична логіка і теорія алгоритмів / С.М. Прийма. – Мелітополь: ТОВ «Видавничий будинок ММД», 2008. – 134 с.
16. Халецька З.П. Математична логіка та теорія алгоритмів : навч. посіб. / З.П. Халецька, В.В. Нарядовий. – Кропивницький: РВВ КДПУ ім. В. Винниченка, 2017. – 128 с.

Інформаційні ресурси в Інтернеті

17. Боднарчук Ю.В. Основи дискретної математики : навч. посібник [Електронний ресурс] / Ю.В. Боднарчук, Б.В. Олійник. – К. : НаУКМА, 2007. – 138 с. – Режим доступу: <http://www.twirpx.com/file/589927/>
18. Интернет-Университет информационных технологий (Национальный Открытый университет). Каталог учебных курсов [Электронный ресурс]. - Режим доступа: <http://old.intuit.ru/catalog/professions/math/>, свободный.
19. Сайт ПНС ХНЕУ ім. С. Кузнеця. Логіка (спеціальність 081), лектор к. фіз.-мат. н. Лебедева І.Л. <https://pns.hneu.edu.ua/course/view.php?id=5323>
20. Сенчуков В.Ф. Контрольні роботи та методичні рекомендації до їх виконання з навчальної дисципліни «Основи дискретної математики» для студентів напряму підготовки «Комп'ютерні науки» заочної форми навчання [Електронний ресурс] / укл. В.Ф. Сенчуков, Т.В. Денисова. – Харків : Вид. ХНЕУ – 2010. – 52 с. – Режим доступу: <http://www.ikt.hneu.edu.ua/course/view.php?id=929>.
21. Хоменко І.В. Логіка: теорія та практика : підручник [Електронний ресурс] / І.В. Хоменко. – К. : Центр учбової літератури, 2010. – 400 с. – Режим доступу: https://chtyvo.org.ua/authors/Khomenko_Iryna/Lohika_teorii_a_ta_praktyka